

Janina Juuti ja Milla Raunio

HARRASTUKSET SUOMALAISESSA LASTENKIRJALLISUUDESSA

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Helmikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Janina Juuti ja Milla Raunio: Harrastukset suomalaisessa lastenkirjallisuudessa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden kandidaattiohjelma, varhaiskasvatuksen opettaja
Helmikuu 2024

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa harrastuksia ja niistä ilmeneviä seikkoja suomalaisessa lastenkirjallisuudessa. Tavoitteena oli hankkia tietoa harrastusten esiintymisestä lastenkirjallisuudessa ja syventää ymmärrystä aiheeseen liittyen. Lastenkirjallisuus ja lasten liikkuminen ovat paljon tutkittuja aiheita, mutta harrastuksia lastenkirjallisuudessa ei ole vielä juurikaan tutkittu yhdessä. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä määritellään käsite harrastukset ja käydään läpi niiden merkityksiä lapsen elämässä. Lisäksi määritellään käsitteet lastenkirjallisuus sekä lasten kuvakirjat ja perehdytään lasten lukemiseen ja aikuisen rooliin.

Tutkimuskysymyksillä kartoitettiin, mitä harrastuksia lastenkirjojen päähenkilöillä ilmenee kuvissa ja tekstissä sekä millaisia seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee. Tutkimus toteutettiin laadullisena aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä, ja siinä hyödynnettiin ryhmittelyä aineiston harrastuksien kategorioihin sijoittamisessa. Lisäksi analyysissä käytettiin teemoittelua jakamalla harrastuksien seikkoja eri aihepiireihin eli teemoihin. Aineisto hankittiin tarkasti rajaamalla erilaisia hakupalveluita hyödyntäen. Aineistoon päätyi kahdeksan suomalaista lasten kuvakirjaa, joissa kaikissa päähenkilöillä ilmeni yli viisi eri harrastusta ja jotka oli julkaistu vuosina 1991–2018. Analyysissä muodostettiin aineiston harrastuksien perusteella kahdeksan kategoriaa, jotka olivat: liikunta, musiikki, taide, kädentaidot, kirjallisuus, keräily, luonto ja muu.

Tutkimuksen tuloksena luotiin aineiston päähenkilöillä ilmenevistä harrastuksista taulukko, jossa harrastukset esitettiin kategorioittain kansikuvissa, kuvissa sekä tekstissä. Harrastuksia ilmeni paljon ja taulukko havainnollisti hyvin, miten jokaisessa kirjassa esiintyi monia eri harrastuksia useissa eri kategorioissa. Lisäksi tehtiin havainnoja harrastuksista ilmenevistä seikoista ja ne teemoiteltiin seuraaviin teemoihin: harrastuksen luonne, ympäristö, kustannukset, seurallisuus ja motivaatio. Tuloksissa käytiin läpi mielenkiintoisia esimerkkejä erilaisista harrastuksista ja niistä ilmenevistä seikoista. Lopuksi pohdittiin vielä lapsen mielikuvien rakentumista harrastamisesta, lukemista harrastuksena sekä harrastusten valintaa tulosten pohjalta. Pohdinnassa käsitellään lisäksi tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä jatkotutkimusideoita.

Avainsanat: harrastukset, harrastaminen, lastenkirjallisuus, lasten kuvakirjat, lasten lukeminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Harrastukset ja niiden merkitys.....	6
2.2	Lastenkirjallisuus.....	8
2.2.1	<i>Lasten kuvakirjat</i>	9
2.2.2	<i>Lasten lukeminen</i>	11
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
3.1	Tutkimuskysymykset.....	13
3.2	Tutkimusmenetelmät.....	13
3.3	Aineiston hankinta ja kuvailu.....	15
3.4	Aineiston analyysi	16
4	TULOKSET	18
4.1	Kirjojen päähenkilöillä ilmenevät harrastukset.....	18
4.2	Kirjojen harrastuksista ilmeneviä seikkoja	21
5	POHDINTA	24
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	30
	Liite 1: Aineisto.....	30
	TAULUKOT	
	TAULUKKO 1. KIRJOJEN HARRASTUKSET KANSIKUVISSA, KUVISSA JA TEKSTISSÄ	19

1 JOHDANTO

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee harrastuksia suomalaisessa lastenkirjallisuudessa. Kartoitamme, millaisia harrastuksia lastenkirjallisuuden päähenkilöillä esiintyy ja millaisia seikkoja harrastuksista ilmenee lasten kuvakirjoissa. Tutkimuksemme aihe alkoi muotoutua kirjastovierailulla, jonka aikana löysimme harrastuksista kertovan lastenkirjan. Harrastukset ovat osa jo pientenkin lasten vapaa-aikaa, joten harrastuksia lastenkirjallisuudessa on mielestämme mielekästä tutkia. Lisäksi lastenkirjallisuus on merkittävä osa lapsuutta, ja lapset saavat heille suunnatuista kirjoista paljon vaikutteita, jotka muokkaavat heidän vielä kehittyvää maailmankuvaansa. Pohjaa lapsen arvojen kehitykselle aletaan luomaan jo varhaiskasvatasiässä (Jarasto & Sinervo, 1997).

Harrastukset ovat asia, joka tuo elämään sisältöä ja rikkautta (Jarasto & Sinervo, 1997). Olemme molemmat harrastaneet erilaisia lajeja lapsesta saakka, ja meille itsellemme harrastaminen on ollut tärkeää läpi elämän. Harrastaminen on asia, jonka määrä ja arvo vaihtelee perheittäin. Alkuun vanhemmat ovat isossa roolissa lapsen harrastuksen valinnassa ja mahdollistamisessa. Harrastuksen etsiminen alkaa usein hyvin varhaisessa vaiheessa lapsuutta ja ohjattuun toimintaan ensimmäistä kertaa osallistuneet lapset ovatkin keskimäärin alle viisivuotiaita (Paajanen, 2001). Lapsella voi olla ensimmäinen harrastus kuitenkin vielä aiemmin, esimerkiksi kaikille tutut vauvauinti ja musiikkileikkikoulu eli muskari ovat jo alle 2-vuotiaille suunnattuja perinteisiä harrastuksia. Varhaislapsuus on elämänvaihe, jossa asioiden ja taitojen oppiminen on kaikista vilkkainta (Jarasto & Sinervo, 1997). Tämän vuoksi harrastaminen ja uusien kykyjen oppiminen on hyvä aloittaa jo varhain.

Olemme opinnoissamme kiinnostuneet erityisesti lastenkirjallisuudesta ja mielestämme lasten kuvakirjat ovat hyvä väline tutustuttaa ja innostaa lapsia erilaisiin aiheisiin. Olemme hyödyntäneet lastenkirjoja useissa erilaisissa tilanteissa, ja olemme huomanneet kirjojen monikäyttöisyyden sekä hyödyllisyyden lasten kanssa toimiessa. Lastenkirjoissa esiintyvät harrastukset

voivat olla yksi keino tutustua lapsen kanssa erilaisiin harrastuksiin ja löytää oma harrastus. Tästä syystä koemme mielekkääksi tutkia lastenkirjojen harrastuksien ilmenemistä.

Tutkimuksemme tavoitteena on hankkia tietoa harrastusten esiintymisestä lastenkirjallisuudessa ja syventää ymmärrystä aiheeseen liittyen. Lastenkirjallisuutta sekä lasten liikkumista ja harrastamista on tutkittu paljon erikseen, mutta harrastuksia lastenkirjallisuudessa ei ole juurikaan tutkittu yhdessä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa harrastuksia ja niistä ilmeneviä seikkoja lastenkirjallisuudessa. Tutkimuksen tutkimuskysymyksillä halusimme tarkentaa, mitä harrastuksia lastenkirjojen päähenkilöillä ilmenee kuvissa ja tekstissä sekä millaisia seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee.

Aloitamme tutkielmamme määrittelemällä tutkimuksen keskeiset käsitteet teoreettisessa viitekehyksessä, jossa käsittelemme harrastuksia ja niiden merkityksiä, lastenkirjallisuutta, lasten kuvakirjoja sekä lasten lukemista. Tämän jälkeen kerromme tutkimuksemme toteutuksesta, johon kuuluvat tutkimuskysymykset ja niiden muodostuminen, tutkimusmenetelmät, aineiston hankinta sekä kuvailu ja aineiston analyysi. Seuraavaksi käsittelemme tutkimuksen tuloksia ja lopuksi pohdimme tutkimuksen tuloksista havaittuja mielenkiintoisia seikkoja ja tutkimuksen eettisiä kysymyksiä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa käsittelemme tutkimukseemme liittyviä keskeisiä aihepiirejä ja niihin liittyviä käsitteitä. Määrittelemme käsitteen harrastukset ja pohdimme harrastusten erilaisia merkityksiä lapselle. Määrittelemme myös käsitteet lastenkirjallisuus sekä lasten kuvakirjat. Lisäksi perehdymme lasten lukemiseen ja aikuisen rooliin tutkimuksen kannalta keskeisillä tavoilla.

2.1 Harrastukset ja niiden merkitys

Harrastus on käsitteenä monelle tuttu, mutta sen voi myös tulkita usein eri tavoin. Harrastuksien määrittäminen ei ole aivan yksinkertaista, joten olemme koonneet käsitteelle tyypillisiä piirteitä, joiden pohjalle tutkimuksemme harrastuskäsite perustuu. Tormulainen (2021) määrittää harrastamisen olevan tapa kuluttaa vapaa-aikaa itselle mieleisellä tavalla. Säännöllisyys, jatkuvuus sekä toistuvuus ovat tyypillisiä piirteitä harrastukselle (Tormulainen, 2021). Metsämuurosen (1995) mukaan harrastus mielletään vapaa-ajan aktiivisuudeksi, joka usein tapahtuu esimerkiksi urheiluseurassa. Kuitenkaan harrastuksia ei voida leimata pelkästään vapautteen ja aktiivisuuteen, sillä tällöin käsite poissulkisi osan harrastamisen ulottuvuuksista (Metsämuuronen, 1995). Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017, jatkossa OKM, 2017) mukaan harrastukset voivat olla ohjattuja tai omatoimisia, ja ne voivat tapahtua joko ryhmässä tai itsekseen. Harrastuksella voidaan tarkoittaa mitä tahansa sellaista toimintaa, mitä lapsi itse pitää harrastuksenaan (OKM, 2017). Tässä tutkimuksessa nojaudumme opetus- ja kulttuuriministeriön määritelmään vahvasti, sillä lastenkirjoissa esiintyy mitä mielenkiintoisempia harrastuksia ja niiden kokeiluja.

Harrastuksilla on useita tärkeitä merkityksiä lapsen elämää ajatellen, ja ne ovat osa lasten ja perheiden elämää usein jo hyvin varhaisessa iässä. Harrastukset ovat keskeinen osa lasten ja nuorten elämää, ja ne liittyvätkin vahvasti heidän itsetuntoonsa sekä identiteettiinsä (Bruyn & Cillessen, 2008;

OKM, 2017). Harrastukset tarjoavat lapsille kasvotusten tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta, itseilmaisun harjoittelua sekä monipuolista ja innostavaa toimintaa (OKM, 2017). Pienten lasten harrastukset ovat usein niin sanotusti vanhempien harrastuksia, joita aikuinen suunnittelee ja osin jopa toteuttaakin (Metsämuuronen, 1995). Kuitenkin harrastuksen tulisi lähteä yksilöstä itsestään ja olla enemmän itse harrastajan kuin esimerkiksi tämän vanhempien mieleen (Metsämuuronen, 1995; OKM, 2017).

Harrastukset mahdollistavat lapselle keinoja, jotka auttavat häntä suuntaamaan energiaansa ja elämäniloaan tämän kehitystä tukevalla tavalla (Jarasto & Siverno, 1999). Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) mukaan harrastuksissa mahdollistuu kaverisuhteiden vaaliminen, itsensä kehittäminen, lapsen unelmat ja omien vahvuuksien löytäminen, sekä vuorovaikutus aikuisen kanssa. Harrastukset voivat sekä ehkäistä syrjäytymistä että olla keino auttaa jo syrjäytyneitä (OKM, 2017). Barnettin (2006) mukaan harrastuksien on osoitettu herättävän positiivisia mielialoja ja toivottuja tunteita enemmän kuin minkään muun päivittäisen toiminnan.

Suomessa on tehty erilaisia harrastuskartoituksia aina vuodesta 1926 lähtien (Metsämuuronen, 1995). Näissä kartoituksissa harrastuksille on luotu erilaisia jakoja ja kategorioita, joihin erityyppiset harrastukset on sijoitettu. Hanifi (2005) luetteli artikkelissaan harrastuskategorioina liikunnan, musiikin, kuvataiteen, kirjoittamisen, näyttelemisen, runonlausunnan, tanssin, käsityöt, ruoanlaiton ja puutarhanhoidon. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (Halme ym. 2017) kouluterveyskyselyssä on käytetty seuraavia harrastusvaihtoehtoja: harrastan urheilua tai liikuntaa omatoimisesti, harrastan ohjattua urheilua tai liikuntaa seuran tai järjestön tunneilla, harjoituksissa, kilpailuissa tai otteluissa, osallistun jonkin muun seuran, yhdistyksen tai järjestön toimintaan, harrastan laulamista, soittamista tai näyttelemistä, harrastan kirjoittamista, piirtämistä, maalaamista, valokuvaamista tai videokuvaamista, teen käsi- tai puutöitä, askartelen tai korjaan koneita tai laitteita, luen kirjoja ja harrastan säännöllisesti jotain muuta. Tutkimukseemme olemme saaneet ideoita erityisesti kahdesta edellisestä esimerkistä omien harrastuskategorioidemme muodostamiseen.

2.2 Lastenkirjallisuus

Lastenkirjallisuus on laaja ja monitulkintainen käsite, jota on vaikeaa määritellä vain yhdellä tavalla. Yksi mahdollinen tapa lähteä määrittelemään lastenkirjallisuutta on genren eli tekstilajin kautta. Teksteissä esiintyy erilaisia piirteitä, joiden avulla niitä voidaan erotella toisistaan tai joiden myötä niistä voidaan löytää samankaltaisuuksia, jolloin pystytään muodostamaan erilaisia tekstilajeja (Shore & Mäntynen, 2006). Jokaisella tekstilajilla on siis ominaisia piirteitä. Vaikka tekstilajit muodostuvat yhtenevien piirteiden myötä, on kuitenkin hyvä huomata, että kaikki samaan genreen kuuluvat teokset eivät suinkaan ole täysin samanlaisia keskenään, vaan tekstilajien sisällä on myös jossain määrin vaihtelua (Shore & Mäntynen, 2006). Tulkitsemme, että lastenkirjallisuudella voidaan nähdä olevan sille ominaiset piirteensä, jolloin sen voidaan nähdä olevan yksi tekstilaji. On kuitenkin hyvä muistaa, että lastenkirjallisuusgenren sisällä on monenlaisia teoksia eli genre on moninainen.

Määritelmää lastenkirjallisuudelle voidaan lähteä etsimään myös toisenlaisesta näkökulmasta. Mustola (2014) aloittaa lastenkirjallisuuden käsitteen purkamisen erittelemällä ensin käsitteet ”lapsi” ja ”kirjallisuus”. Nämäkään käsitteet eivät kuitenkaan ole täysin yksiselitteisiä, minkä vuoksi lastenkirjallisuuskäsitteen määrittely pelkästään niiden avulla on haastavaa. Vaikka käsitteet ovatkin monitulkintaisia, Mustola (2014) määrittelee lastenkirjallisuuskäsitteen lapsille suunnattuna kirjallisuutena.

Mustolan (2014) mukaan lastenkirjallisuuteen liittyy lasten lisäksi usein myös aikuinen: aikuinen kirjoittaa, kuvittaa, kustantaa, kuluttaa ja lukee lastenkirjallisuutta lapselle. Aikuiset tekevät päätöksiä, millaista lastenkirjallisuutta syntyy ja millaista ei. Myös Laukka (2001) nostaa esiin aikuisen roolin lastenkirjallisuudessa: aikuiset valitsevat, mitä teoksia he lainaavat tai ostavat luettavaksi. Aikuisten käsissä on usein se, millaiseen lastenkirjallisuuteen lapsella on mahdollisuus päästä tutustumaan. Näin ollen aikuisella on halutessaan mahdollisuus sensuuriin. Aikuisella on siis paljon valtaa lastenkirjallisuuden kentällä, vaikka puhutaankin lasten omasta kirjallisuudesta. Toisaalta lastenkirjallisuus voidaan nähdä aikuisen ja lapsen yhteisenä kirjallisuutena. Marjaluoma (2000) kertoo, että lastenkirjallisuus, erityisesti kuvakirjat, ovat loistava väline aikuisen ja lapsen kokonaisvaltaisen yhteisen

hetken luomiseen, jossa molemmat osapuolet ovat läsnä toisiaan varten. Ehkä lastenkirjallisuus voitaisiinkin nähdä lapsille suunnattuna, mutta kaiken ikäisille soveltuvana kirjallisuutena.

Lastenkirjallisuutta on sekä digitaalista että fyysistä. Digitaalista kirjallisuutta ovat esimerkiksi äänikirjat ja e-kirjat. Fyysiset kirjat ovat lapselle tärkeitä. Kirjat ovat varsinkin pienelle lapselle esineitä, joita voi ottaa mukaan haluamaansa paikkaan ja joita voi itse tutkia (Laukka, 2001). Kirjat ovat pienelle lapselle kuin mitkä tahansa lelut, joilla voi leikkiä ja joihin voi ottaa tuntumaa esimerkiksi imeskelemällä (Heikkilä-Halttunen, 2015). Fyysisen kirjan merkitys voidaan nähdä lapselle tärkeämpänä digitaaliseen kirjallisuuteen verrattuna. Tästä syystä keskitymmekin tutkimuksessamme fyysisiin lastenkirjoihin.

Fyysiset lastenkirjat ovat usein kuvitettuja. Kuvat kiinnostavat lapsia, ja jo hyvin pieni lapsi kiinnittää huomiota kuviin (Heikkilä-Halttunen, 2015). Kirjojen kuvilla on suuri merkitys lapselle, jonka vuoksi päätimme paneutua tutkimuksessamme lasten kuvakirjoihin. Tässä tutkimuksessa lastenkirjallisuudella tarkoitamme alle kouluikäisille lapsille suunnattuja fyysisiä kuvakirjoja, jotka sisältävät sekä tekstiä että kuvia. Kuvakirjoihin perehdymme lisää seuraavassa luvussa ”2.2.1 Lasten kuvakirjat”.

2.2.1 Lasten kuvakirjat

Tässä tutkimuksessa tutkimme lastenkirjallisuutta, ja keskitymme lasten kuvakirjoihin. Kuvakirjoissa kuva ja sana yhdistyvät kokonaisuudeksi, jossa molempien ilmaisumuotojen suhde on kiinteästi yhteydessä toisiinsa (Nieminen, 2022). Niemisen (2022) mukaan sillä ei välttämättä ole merkitystä, kuinka paljon kirjassa kuvia ja tekstiä on määrällisesti suhteessa toisiinsa, vaan keskeistä on, että kuvat ja sanat muodostavat erottamattoman kokonaisuuden. Myös Heikkilä-Halttunen (2015) painottaa tekstin ja kuvan kokonaisuutta: kuvan ja tekstin tulee olla tasapainossa keskenään ja täydentää toisiaan.

Laukan (2001) mukaan kuvakirjassa teksti on usein johtavassa asemassa kuvitukseen nähden, vaikka tekstiä olisi kirjassa vain vähän tai ei juuri lainkaan. Kuvien katselua ohjaa usein näkymätön käsikirjoitus, joka selviää, kun siihen yhdistetään teksti eli kun tarinaa luetaan (Laukka, 2001). Ääneen luettu teksti tai sana ohjaa jo hyvin pienen lapsen kuvien katselua ja huomion kiinnittymistä

tiettyyn kuvaan (Laukka, 2001). Teksti ja sen ääneen lukeminen lapselle ovat siis tärkeässä roolissa kuvakirjoja lukiessa, sillä tekstin avulla kuvien merkitykset ja kuvien tarinat avautuvat lapselle paremmin.

Alle kouluikäiset lapset eivät vielä yleensä osaa lukea itse, mutta pystyvät selailemaan kuvakirjoja ja katselemaan niiden kuvia myös itsenäisesti. Marjaluoman (2000, s. 22) mukaan kuvat ovatkin tekstiä tärkeämmässä roolissa, ja hän toteaa: *”Tarinalla ei ole niin merkitystä, mutta kuvilla on.”* Kuvat stimuloivat katsojaa, luovat tarinalle tunnelman ja herättävät tarinan henkiin (Marjaluoma, 2000). Siinä missä Marjaluoma (2000) lähestulkoon sivuuttaa tekstin merkityksen, Laukka (2001) näkee sen kuitenkin oleellisena osana kokonaisuutta. Laukka (2001) tunnustaa kuvakirjan kokonaisuudeksi, jossa tekstin lisäksi myös kuvat ovat keskeisessä asemassa kirjasta saatua kokonaiselämystä: lapsi eläytyy voimakkaasti näkemiinsä kuviin ja ne herättävät tarinan eloon. Laukan (2001) mukaan kuvat herättävät lapsissa myös voimakkaita tunteita ja on tavallista, että lapsi voi haluta pussata tai silittää hänelle mieleistä kuvaa ja repiä tai sutata häntä pelottavat kuvat.

Kuvakirjat voidaan nähdä osaksi kuvataidetta, sillä ovathan kuvat keskeinen osa kuvakirjoja. Laukan (2001) mukaan kuvakirjoja ja sen kuvia arvioidaan ja arvostellaan usein kuvataiteen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole paras lähestymistapa, sillä kuvakirjat ovat sovellettua taidetta, joka sisältää muun muassa toistoa, maneeereja ja naiivia kirjaimellisuutta (Laukka, 2001). Kuvakirjat tehdään lapsille, joten kuvituksen tulee olla kohdeyleisön mukainen. Tästä syystä kuvituksessa ei tarvitse pyrkiä kuvataiteen raameihin. Ei ole kuitenkaan se ja sama, millaisia kuvia kuvakirjoissa on. Kuvakirja on lapselle esteettinen elämys, josta lapsi saa parhaimmillaan visuaalista nautintoa (Heikkilä-Halttunen, 2016). Esteettisyys on myös tärkeää siksi, että kuva painuu tiukasti lapsen mieleen (Laukka, 2001).

Kuvakirja ei siis ole lapselle vain mukava tarina ja kivoja kuvia. Kuvakirja ja erityisesti sen kuvat vaikuttavat lapsen maailmankuvaan ja muokkaavat sitä (Marjaluoma, 2000; Laukka, 2001). Sillä on suuri merkitys, mitä tarinassa kerrotaan ja kuinka se on kuvitettu. Esimerkiksi harrastuksia käsittelevät kuvakirjat muokkaavat lapsen ajatuksia ja mielikuvia harrastuksista sekä harrastamisesta.

2.2.2 Lasten lukeminen

Lastenkirjallisuudesta puhuttaessa ei voida sivuuttaa lasten lukemista. Lasten lukeminen on laaja kokonaisuus, ja seuraavaksi perehdymme lasten lukemiseen tutkimuksemme kannalta keskeisillä tavoilla. Koska tutkimuksemme kohteena ovat lapsille suunnatut kuvakirjat, keskitymme tässä luvussa pääasiassa alle kouluikäisten lasten lukemiseen.

Lukutaito saavutetaan yleensä vasta kouluiässä, mutta lukutaitovalmiuksiin voidaan vaikuttaa jo ensimmäisistä ikävuosista lähtien. Yksi tärkeä valmius lukemaan oppimiseen on puhumaan oppiminen ja erityisesti rikkaan kielen kehittyminen, joiden saavuttamista edesauttavat muun muassa lapselle lukeminen ja loruttelemisen (Heikkilä-Halttunen, 2015). Lapsen kanssa olisikin hyvä lorutella paljon, ja olisi hyödyllistä lukea lapselle runsaasti sekä säännöllisesti monenlaisia tekstejä ja erilaisia tekstilajeja. Lorut, laululeikit ja kielellä leikkely edesauttavat kielellisen muistin kehittymistä ja sanavaraston laajentumista (Opetushallitus, 2023). Heikkilä-Halttusen (2015) mukaan varhainen lukuharrastus rikastuttaa myös lapsen sanavarastoa, josta taas on merkittävää hyötyä lapsen lukemaan oppimisessa.

Heikkilä-Halttusen (2015) mukaan varhainen lapsuus on parasta aikaa lukuharrastuksen aloittamiselle, sillä silloin lapsi on erityisen altis omaksumaan lukuharrastuksen mallioppisen kautta, eli jäljittelemällä vanhempiansa käyttäytymistä. Vanhempien esimerkki voi siis olla ratkaisevassa asemassa lapsen lukuharrastuksen aloittamisessa ja vakiintumisessa. Vanhemman merkitys on tärkeä varsinkin ennen kuin lapsi osaa itse lukea, sillä aivan varhaisin kirjallisuuskasvatus lähtee vanhemman sylistä sekä kokonaisvaltaisesta vuorovaikutuksesta: puheesta, katsekontaktista ja kosketuksesta (Heikkilä-Halttunen, 2015). Vuorovaikutus on Heikkilä-Halttusen (2015) mukaan kantava voima koko lapsuuden lukuharrastuksen ajan. Lukuhetket ovat usein lapsen ja vanhemman rauhallisia ja turvallisia hetkiä, joille tulee järjestää tarpeeksi kiireetöntä aikaa (Heikkilä-Halttunen, 2015). Esimerkiksi mobiililaitteet on hyvä jättää sivuun yhteisten lukuhetkien ajaksi (Heikkilä-Halttunen, 2015).

Vanhemman lisäksi lapsen lukemaan innoittajana voi toimia varhaiskasvatus ja sen henkilöstö. Varhaiskasvatuksen rooli lukemiseen innostamisessa korostuu erityisesti silloin, jos lapsen vanhemmat eivät ole

kiinnostuneita lukuharrastuksesta (Mäkelä, 2001). Varhaiskasvatuksen yhtenä tehtävänä on herättää lapsen kiinnostus erilaisiin teksteihin ja vähitellen myös lukemiseen (Opetushallitus, 2023). Heikkilä-Halttunen (2015) toteaa, että varhaiskasvatuspäivä tarjoaa lapselle monia mahdollisuuksia tutustua kirjoihin ja lukea yhdessä aikuisen ja koko muun ryhmän kanssa, esimerkiksi aamupiirin yhteydessä, siirtymätilanteissa, ruokailun alussa, päivälevon aikana sekä muissa suunnitelluissa yhteisissä lukuhetkissä. Lisäksi päiväkodissa tulisi mahdollistaa lasten tutustuminen kirjoihin itsenäisesti esimerkiksi vapaan leikin aikana tai yhteisesti sovituilla lukuhetkillä, jolloin kaikki lapset lukevat omia kirjojaan (Heikkilä-Halttunen, 2015).

Myös kirjastot ovat tärkeitä paikkoja lukuharrastuksen herättämisessä ja ylläpitämisessä (Mäkelä, 2001). Kirjastoa ja sen palveluita voivat hyödyntää niin lapsen vanhemmat kuin varhaiskasvattajatkin. Heikkilä-Halttunen (2015) mukaan kirjastoissa on hyvä vieraila pienestä pitäen ja säännöllisesti. Kirjastoissa järjestetään monenlaisia tapahtumia, esimerkiksi satutuokioita ja muita lastentapahtumia, jotka kannustavat lapsia kirjojen pariin (Mäkelä, 2001). Kirjastosta voi myös lainata kirjoja kotiin tai päiväkotiin luettavaksi. Suomessa kunnallinen kirjasto mahdollistaa yhdenvertaisen ja ilmaisen lukuharrastuksen kaikille lapsille (Heikkilä-Halttunen, 2015).

Lasten ja nuorten lukeminen ja lukutaito on viime aikoina ollut esillä tuoreiden vuoden 2022 PISA-tulosten julkaisemisen jälkeen. Tulosten mukaan suomalaisten lukutaito on edelleen OECD-maiden keskiarvoa hieman korkeampi, vaikka se on ollut laskussa jo pidemmän aikaa (OKM, 2023). Lasten lukemisesta sekä lukutaidosta ollaan koko ajan entistä enemmän huolissaan, sillä lukutaidon tiedetään olevan niin hyvinvoinnin kuin myös kaiken oppimisen perusta (Opetushallitus, 2021). Opetushallituksen (2021) Kansallinen lukutaitostrategia 2030 tavoittelee monilukutaitoa, jota aletaan opettelemaan ja vahvistamaan jo varhaiskasvatuksessa. Kirjallisuuden lukeminen varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa edesauttaa lukutaidon rakentumista myöhemmin. Lasten kannustaminen lukuharrastuksen ja lukemisen pariin tulee siis toivottavasti Kansallisen lukutaitostrategian 2030 (Opetushallitus, 2021) myötä korostumaan lähitulevaisuudessa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelemme, kuinka tutkimuksemme on toteutettu. Esittelemme ensin tutkimuskysymykset, minkä jälkeen käymme läpi tutkimuksen tutkimusmenetelmät. Seuraavaksi kerromme aineiston hankinnasta ja kuvailemme aineistoa lyhyesti. Lopuksi paneudumme aineiston analyysiin.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme sai alkunsa, koska meitä kiinnosti, mitä harrastuksia lastenkirjallisuudessa esiintyy. Aineiston hankinnan ja sen analyysin alussa, kaksi ensimmäistä tutkimuskysymystä tarkentuivat päähenkilöihin. Halusimme keskittyä tutkimuksessamme sekä kirjojen kuviin että tekstiin, sillä kuten Nieminen (2022) ja Heikkilä-Halttunen (2015) toteavat, kuvakirjoissa teksti ja kuvat muodostavat eheän kokonaisuuden (ks. s. 8). Kirjoissa ilmenevien harrastuksien lisäksi kiinnitimme huomiota myös siihen, millaisia seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee, minkä myötä tutkimukselle muotoutui kolmas tutkimuskysymys. Asetimme tutkimuksellemme seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisia harrastuksia päähenkilöillä ilmenee kuvien perusteella?
2. Millaisia harrastuksia päähenkilöillä ilmenee tekstin perusteella?
3. Mitä seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee?

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja siinä on käytetty tutkimusmenetelminä aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä teemoittelua. Päädyimme valittuihin tutkimusmenetelmiin aineistomme perusteella, sillä kuten Eskola ja Suoranta (1998) toteavat, laadullinen tutkimus mahdollistaa liikkeelle

lähdön puhtaalta pöydältä ilman ennakoasettamuksia, mikä taas mahdollistaa tutkimuksen hypoteesittomuuden. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteenä on tutkimuksen elementtien joustava kehittyminen sekä se, ettei tutkimuksen eteneminen ole välttämättä etukäteen täysin jäsennehtävissä (Kiviniemi, 2018). Tässäkin tutkimuksessa esimerkiksi tutkimuskysymykset muotoutuivat aineiston hankinnan ja analyysin myötä lopulliseen muotoonsa.

Eskola ja Suoranta (1998) tulkitsevat laadullisen aineiston olevan pelkistetyksi ilmiänsultaan tekstiä, joka voi olla tuotettu joko tutkijasta riippuen tai riippumatta. Aineistomme on esimerkki tutkijasta riippumatta syntyneestä kirjallisesta ja kuvallisesta aineistosta. Tutkimuksessamme on käytetty aineiston hankintaan tarkoituksenmukaista rajausta, jonka jälkeen aineistomme päätyi yhteensä kahdeksan teosta. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan pieni tapausmäärä on laadulliselle tutkimukselle tyypillinen, ja se pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti, kuten tässäkin tutkimuksessa.

Kahden ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta analysoimme aineistoa aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tällä menetelmällä voidaan selvittää, mistä asioista ja teemoista aineisto kertoo, esimerkiksi mitä asioita tekstissä käsitellään ja mitä valokuva esittää (Vuori, ei pvm.). Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee aineiston pelkistämisestä ryhmittelyyn, jossa muodostetaan alaluokat. Tutkimuksessamme pelkistäminen on harrastuksien nimeämistä ja ryhmittely harrastuksien sijoittamista omiin kategorioihinsa. Tärkeää aineiston ryhmittelyssä ja analyysiyksiköiden valitsemisessa on aineistolähtöisyys, eli aiheet ja teemat eivät voi olla etukäteen harkittuja (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Kolmannen tutkimuskysymyksen osalta hyödynsimme teemoittelua, joka on menetelmänä hyvin lähellä sisällönanalyysia (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Vuori, 2023). Aineistosta poimitaan ja erotellaan tutkimuksen kannalta keskeiset ja olennaiset aiheet ja teemat (Eskola & Suoranta 1998). Teemoittelun teemat syntyvät analyysin tuloksena ja ne ovat aineistossa toistuvia (Juhila, ei pvm.). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan teemoittelussa painottuu, mitä eri teemoista on sanottu. Teemoittelussa on siis kyse aineiston ryhmittelystä erilaisiin aihepiireihin ja sen ideana on etsiä aineistosta nostettuja teemoja kuvaavia näkemyksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

3.3 Aineiston hankinta ja kuvailu

Etsimme tutkimuksemme aineiston Lastenkirjainstituutin Lukemo-portaalia ja Onnet-tietokantaa sekä Satakunnan alueen kirjastojen Satakirjastot-hakupalvelua käyttäen. Lukemo-portaaliin on koottu lasten- ja nuortenkirjoja, jotka on julkaistu vuodesta 2018 alkaen, joten sieltä saimme aineistoomme tuoreita teoksia. Tuoreiden lastenkirjojen lisäksi halusimme monipuolistaa ja rikastuttaa aineistoamme myös aiemmin julkaistuilla teoksilla, jonka vuoksi käytimme myös Onnet-tietokantaa ja Satakirjastot-hakupalvelua. Käytimme kokonaisia hakusanoja ”harrastukset” ja ”harrastus”, sillä sanan katkaistu versio ”harrast” tuotti hakusanana erittäin paljon hakutuloksia. Hakupalvelusta riippuen pelkällä ”harrastukset” hakusanalla tuli 271–1127 hakutulosta. Sanalla ”harrastus” hakutuloksia syntyi Lastenkirjainstituutin palveluissa huomattavasti vähemmän, mutta Satakirjastot-hakupalvelussa molemmilla hakusanoilla hakutulosten määrä oli sama. Seuraavassa vaiheessa tarkensimme hakuja lastenkirjallisuuteen, fyysisiin kuvakirjoihin sekä kotimaiseen suomenkieliseen kirjallisuuteen, jolloin kaikissa hakupalveluissa hakutulosten määräksi jäi alle 140.

Jäljelle jääneistä hakutuloksista rajasimme tutkimuksen tarkoitukseen sopivaa aineistoa yhä tarkemmin. Kirjojen nimissä täytyi ilmetä harrastaminen, jonka piti olla myös kirjojen keskeinen ja kantava teema. Määritimme, että vain yhden tai muutaman harrastuksen ilmeneminen ei riittänyt, vaan kirjassa täytyi ilmetä vähintään viisi harrastusta. Rajasimme pois yksittäisiä lajeja käsittelevät kirjat, tietokirjat sekä nuortenkirjat, jotka olivat suunnattu kouluikäisille. Jäljelle jäi siis varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisille soveltuvia kirjoja.

Lopulta tutkimuksemme aineistoksi jäi yhteensä kahdeksan kirjaa. Aineistoon kuuluvat seuraavat kirjat:

1. Maikki Harjanne (2006) – *Minttu harrastaa*
2. Terhi Kangas & Anna Aalto (2018) – *Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa*
3. Pirkko Koskimies (1991) – *Pupu Tupuna: Pupuudessa harrastetaan*
4. Mauri Kunnas (2014) – *Herra Hakkarainen harrastaa*
5. Tiina Nopola, Sinikka Nopola & kuvittaja Markus Majaluoma (2010) – *Rauhallinen Erkki harrastaa*

6. Timo Parvela & kuvittaja Kristiina Louhi (2005) – *Hilma ja hyvä harrastus*
7. Teutori (1998) – *Miinan ja Manun harrastuksia*
8. Julia Vuori (2005) – *Sika ja harrastukset*.

Aineistomme koostuu lasten kuvakirjoista, joissa esiintyy sekä ihmis- että eläinhahmoja. Kirjojen sivumäärät vaihtelevat 15 ja 43 välillä, ja sivut ovat melko kookkaat. Suurin osa kirjoista on kovakantisia ja jokaisessa kuvat ovat värillisiä. Kirjojen kuvat ovat kaikissa melko isoja, joissain jopa koko aukeaman kokoisia, ja ne ovat kokonaisuuden kannalta merkittävässä roolissa. Osassa kirjoista kuvat ovat muita pienemmässä roolissa, ja tekstiä on enemmän verrattuna kuviin. Kahdessa kirjassa teksti on kirjoitettu kokonaan suuraakkosin. Aineistomme vanhin kirja on julkaistu vuonna 1991 ja uusin vuonna 2018.

3.4 Aineiston analyysi

Aineistomme analyysi alkoi tutustumalla yhdessä kirjoihin selailen ja silmäillen ne läpi. Sen jälkeen luimme kaikki aineiston kirjat huolellisesti. Lukemisen jälkeen keskustelimme tekemistämme havainnoista: Kirjojen kuvitus ja teksti tukivat toisiaan. Aineistossa ilmeni paljon harrastuksia sekä päähenkilöillä että kirjojen muilla hahmoilla. Kirjojen sisä- ja takakansissa oli runsaasti kuvitusta.

Analyysin alkuvaiheessa tutkimuksemme tutkimuskysymykset tarkentuivat nykyiseen muotoonsa havaintojen ja keskustelun tuloksena. Päätimme keskittyä analysoimaan ainoastaan päähenkilöitä kirjojen kuvituksessa ja tekstissä, sekä päähenkilöiden harrastuksista ilmeneviä seikkoja. Lisäksi keskityimme vain kirjojen etukansiin ja varsinaisiin sisältösivuihin.

Tutkimuskysymysten tarkentumisen jälkeen jatkoimme analyysia ja päätimme hyödyntää kahden ensimmäisen tutkimuskysymyksen apuna taulukointia. Aloitimme etsimään kirjojen kansikuvissa, kuvissa ja tekstissä ilmeneviä päähenkilöiden harrastuksia ja niiden yhteisiä piirteitä. Analyysin edetessä päätimme, että harrastusten täytyy kunnolla ilmetä kuvassa päähenkilöllä. Esimerkiksi varusteiden tulee olla päähenkilön päällä, joten niiden pelkkä kuvassa näkyminen ei riitä, tai päähenkilön täytyy kuvassa olla selvästi osallisena harrastusta.

Harrastuksia ilmeni paljon, joten ryhmittelimme harrastukset omiin kategorioihinsa. Keskustelu oli koko analyysin ajan keskeisessä osassa, kun ryhmittelimme harrastuksia ja teimme tulkintoja aineistosta. Ryhmittelyyn haimme inspiraatiota aiemmista muiden tutkijoiden harrastusten kategorioista, mutta päädyimme luomaan aineiston perusteella omat kategoriat kirjoissa ilmeneville harrastuksille. Analyysin alussa kategorioita oli kuusi, mutta löysimme muu-kategoriaan sijoitetuista harrastuksista yhteneväisyyksiä, joiden myötä lisäsimme kategoriat luonto ja keräily. Harkitsimme myös mielikuvituksellisille harrastuksille omaa kategoriaansa, mutta huomasimme niiden sopivan myös jo olemassa oleviin kategorioihin. Mielikuvitukselliset harrastukset ovat lastenkirjojen erityispiirre, ja palaamme niihin tuloksissa. Lopulta päädyimme aineistomme perusteella muodostamaan seuraavat kategoriat: liikunta, musiikki, taide, kädentaidot, kirjallisuus, keräily, luonto ja muu.

Kolmatta tutkimuskysymystä lähestyimme teemoittelun avulla. Teimme havaintoja harrastuksista ilmenevistä seikoista ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen analyysin lomassa. Keskustelimme tekemistämme havainnoista ja seikoista. Seikoista monet olivat useissa kirjoissa toistuvia, mutta halusimme nostaa aineistosta myös yksittäisiä mielenkiintoisia seikkoja. Löydettyämme tarpeeksi aineistomme harrastuksista ilmeneviä seikkoja teemoittelimme ja nimesimme löytämämme teemat. Tutkimuksen tuloksissa käymme läpi, millaisia teemoja ja harrastuksien seikkoja löysimme aineistosta ja miten ne ilmenivät kirjoissa.

4 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelemme tutkimuksemme tuloksia käyttäen hyväksi analyysivaiheessa tehtyä ryhmittelyä ja teemoittelua. Halusimme kartoittaa, mitä harrastuksia aineistomme päähenkilöillä ilmenee sekä mitä seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee. Ensimmäisessä alaluvussa käsittelemme ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen tuloksia tekemäämme taulukkoa apuna käyttäen. Toisessa alaluvussa perehdymme kolmannen tutkimuskysymyksen tuloksiin teemojen avulla.

4.1 Kirjojen päähenkilöillä ilmenevät harrastukset

Ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen perusteella analysoimme, millaisia harrastuksia päähenkilöillä ilmenee kansikuvissa, kuvissa ja tekstissä. Aineistomme päähenkilöillä ilmeni paljon erilaisia harrastuksia, joista osa toistui useassa eri kirjassa ja joitain harrastuksia esiintyi vain yksittäisissä kirjoissa. Taulukossa 1 on eriteltyä aineistossa päähenkilöillä ilmenneet harrastukset kategorioittain, jotka ovat liikunta, musiikki, taide, kädentaidot, kirjallisuus, keräily, luonto ja muu. Lisäksi taulukkoon on merkitty, kuinka monta kertaa harrastus on esiintynyt kyseisessä kirjassa. Taulukossa harrastukset on merkitty niiden kirjassa esiintymisjärjestykseen.

Aineistomme kirjoissa esiintyi paljon suosittuja ja perinteisiksi miellettyjä harrastuksia, kuten jalkapallo, jääkiekko, uinti ja soittaminen. Aineistossamme esiintyi myös monipuolisesti erilaisia trendikkäitä harrastuksia, esimerkiksi geokätköily, parkour ja surffaus. Aineistossamme ilmeni selvästi eniten liikuntaharrastuksia ja niitä ilmenikin jokaisessa kirjassa. Kaikkia harrastuskategorioita ei esiintynyt jokaisessa kirjassa, ja yllätyimme joidenkin kategorioiden harrastuksien määrästä. Kirjojen selailun jälkeen analyysin alussa meille jäi mielikuvia harrastuksien ilmenemisestä, mutta lopulta tulokset eivät vastanneetkaan aiempia ajatuksiamme. Esimerkiksi kirjallisuusharrastuksia oli

lopullisessa taulukossa odotettua vähemmän, kun taas keräilyharrastuksia oli yllättävän paljon.

Todellisten harrastusten lisäksi aineistossa ilmeni joitain mielikuvituksellisia harrastuksia, jotka ovat sihtipallo, flamingonniaus, pyörätelinevoimistelu ja postilaatikoiden keräily. Ryhmittelimme mielikuvitukselliset harrastukset kirjojen tekstin ja kuvien perusteella meistä sopiviin kategorioihin. Aineistomme mielikuvitukselliset harrastukset pohjautuivat niin sanottuihin oikeisiin harrastuksiin, kuten esimerkiksi Minttu harrastaa -kirjan (Harjanne, 2006) sihtipalloa voi verrata jääkiekkoon tai haavipalloon ja Herra Hakkarainen harrastaa -kirjan (Kunnas, 2014) postilaatikoiden keräily voidaan tulkita viittauksena postimerkkien keräilyyn.

Osan harrastuksista nimesimme taulukkoon kuvan ja tekstin perusteella eri tavoin, sillä harrastuksesta tehtiin eri tulkinta kuvan ja tekstin perusteella. Joissain tapauksissa kuvasta oli vaikeaa tulkita tekstissä tarkoitettua harrastusta. Esimerkiksi Harjanteen (2006) teoksessa Minttu harrastaa Minttu seisoo kuvassa yhdellä jalalla muki päänsä päällä, minkä tulkitsimme tasapainotteluksi, kun taas tekstissä Minttu kertoo harrastuksesta ja nimeää sen flamingonniaukseksi. Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa -kirjassa (Kangas & Aalto, 2018) nimesimme kuvassa näkyvän harrastuksen kännykkäpelaamiseksi, mutta tekstissä käytettiin sanaa pelaaminen. Kuvassa päähenkilöllä on selkeästi kädessä kännykkä, jolla hän pelaa peliä. Näin ollen tulkitsimme kuvan toiminnan nimenomaan kännykkäpelaamiseksi.

Yksittäinen harrastus saattoi päätyä taulukossa eri kategoriaan kirjojen kuvista tehtyjen erilaisten tulkintojen perusteella. Esimerkiksi Minttu harrastaa -kirjassa (Harjanne, 2006) sirkuskuva tulkittiin liikunnallisena ja on sijoitettu liikuntakategoriaan, sillä kuvassa Minttu tasapainottelee trapetsilla. Herra Hakkarainen harrastaa -kirjassa (Kunnas, 2014) sirkus on kategoriassa muu, koska kuvassa jäljitellään leijonan kesytystä, jota emme tulkinneet liikunnalliseksi.

TAULUKKO 1. Kirjojen harrastukset kansikuvissa, kuvissa ja tekstissä

Kirja	Harrastukset kansikuvissa	Harrastukset kuvissa	Harrastukset tekstissä
Minttu harrastaa	Liikunta: baletti, jalkapallo Kädentaidot: leipominen Luonto: puutarhanhoito	Liikunta: sirkus, jalkapallo, baletti, uinti, sihtipallo, luistelu, jääkiekko, tasapainottelu (3) Musiikki: nokkahuilun soittaminen Taide: piirtäminen, valokuvaus Kädentaidot: leipominen, käsityöt Kirjallisuus: lukeminen (2) Keräily: postimerkkien keräily (3) Luonto: lintuharrastus, puutarhanhoito Muu: eläinten hoitaminen, taikominen, laiskottelu	Liikunta: ratsastus, akrobatia, urheilu, baletti, uinti, jääkiekko (2), sihtipallo, tasapainottelu, flamingoniius Musiikki: huilun soittaminen Taide: piirtäminen (2), vaatteiden suunnittelu, vaatteiden piirtäminen, valokuvaus Kädentaidot: leipominen, vaatteiden ompelu Kirjallisuus: lukeminen Keräily: postimerkkien keräily (2) Luonto: lintuharrastus, puutarhanhoito Muu: eläinten hoitaminen, taikominen, laiskottelu
Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa	Liikunta: jääkiekko, jalkapallo, uinti, hiihto, suunnistus, judo	Liikunta: jalkapallo, uinti, jääkiekko (2), geokätköily, parkour, judo, tennis, yleisurheilu, pyöräily Muu: kännykkäpelaaminen	Liikunta: kävely, jalkapallo, uinti, jääkiekko, geokätköily (2), parkour, judo, tennis, yleisurheilu, pyöräily Muu: pelaaminen
Pupu Tupuna: Pupulassa harrastetaan	Liikunta: pyöräily	Liikunta: jalkapallo, pyöräily (2), uinti, voimistelu, satujumppa, taitoluistelu, hiihto, mäenlasku Musiikki: rummun soittaminen Kädentaidot: leijan askartelu Luonto: retkeily (2), sienestys Muu: leijan lennättäminen	Liikunta: pyöräily (2), jalkapallo, voimistelu, satujumppa, taitoluistelu, hiihto, mäenlasku Musiikki: rummun soittaminen Kädentaidot: leijan askartelu Luonto: retkeily, sienestys, marjastus Muu: leijan lennättäminen
Herra Hakkarainen harrastaa	Liikunta: sulkapallo, uinti, skeittaus Musiikki: trumpetin soittaminen Taide: valokuvaus Kädentaidot: neulominen	Liikunta: tennis, painonnosto, saappaanheitto, pyöräily, suunnistus, pyörätelinevoimistelu, jääkiekko, jooga, golf, tikanheitto, surffaus, ratsastus, jalkapallo, tanssi, voimailu, pikajuoksu, sulkapallo, uinti, hiihto, trampoliinilla hyppiminen, koripallo Musiikki: kukkopillin soittaminen, pasuunan soittaminen, karaoke Taide: sarjakuvien piirtäminen, valokuvaaminen, maalaaminen, muoti, näytteleminen Kädentaidot: neulominen, kokkaaminen, leipominen, korujen tekeminen Keräily: antiikin keräily, postilaatikoiden keräily, nimikirjoitusten keräily, kasvion kokoaminen Luonto: puutarhanhoito, pilkkiminen, naparetkeily, kalastaminen, lintujen tarkkailu Muu: shakki, sisustaminen, kielet, mallina oleminen, aarteenetsintä, harrastelijasalapoliisi,	Liikunta: tennis, painonnosto, moukarinheitto, kyykkä, mölkky, pyöräily, suunnistus, maratonjuoksu, telinevoimistelu, pyörätelinevoimistelu, jääkiekko, jooga, golf, tikanheitto, surffaus, ratsastus, jalkapallo, judo, baletti, voimailu, pikajuoksu, sulkapallo, uinti, sulkapallo, hiihto, trampoliinilla hyppiminen, koripallo Musiikki: soittaminen, kukkopillin soittaminen, pasuunan soittaminen, karaoke Taide: sarjakuvien piirtäminen, valokuvaaminen, kuvanveisto, maalaaminen, muoti Kädentaidot: neulominen, kokkaaminen, leipominen, korujen tekeminen Keräily: antiikin keräily, postilaatikoiden keräily, nimikirjoitusten keräily, kasvion kokoaminen Luonto: puutarhanhoito, naparetkeily, myrskybongaaminen, kalastaminen, lintujen tarkkailu

		sirkus, auringonotto, palapelit, saippuakuplien puhaltelu, nukkuminen	Muu: shakki, sisustaminen, kielet, mallina oleminen, aarteenetsintä, harrastelijasalapoliisi, sirkus, auringonotto, palapelit, syvänmerensukellus, saippuakuplien puhaltelu, nukkuminen
Rauhallinen Erkki harrastaa	Liikunta: hiihto Luonto: perhosten katselu	Liikunta: jalkapallo, hiihto (2) Kädentaidot: nikkarointi, leipominen (2) Luonto: perhosten katselu (3)	Liikunta: jalkapallo, yleisurheilu, korkeushyppy, pituushyppy, kuulantyoöntö, kolmiloikka, pikajuoksu, sulkapallo, kroketti, hiihto (2) Kädentaidot: nikkarointi, leipominen (3) Kirjallisuus: lukeminen Luonto: perhosten katselu (4)
Hilma ja hyvä harrastus	Liikunta: agility	Liikunta: uinti, voimistelu, agility, ratsastus Musiikki: pianon soittaminen, sellon soittaminen (2) Kädentaidot: veistely Keräily: eläinkuvien keräily Luonto: kalastaminen Muu: taikominen	Liikunta: jääkiekko, uinti, voimistelu, agility, ratsastus Musiikki: pianon soittaminen, sellon soittaminen (2) Taide: piirtäminen Kädentaidot: veistely Keräily: eläinkuvien keräily Muu: taikominen, leijan lennätys
Miinan ja Manun harrastuksia	Liikunta: jalkapallo, baletti Musiikki: viulunsoitto Kirjallisuus: lukeminen	Liikunta: juoksukilpailu, jalkapallo, ratsastus, hiihto, jääkiekko, baletti Musiikki: viulun soittaminen, pianon soittaminen, nokkahuilun soittaminen Taide: muotokuvien piirtäminen, sarjakuvien piirtäminen, nukketeatteri, näytteleminen Kirjallisuus: kirjojen katselu (2) Keräily: postimerkkien keräily, kivien keräily Muu: taikurikoulu (2)	Liikunta: juoksukilpailu, jalkapallo, ratsastus, hiihto, luistelu, jääkiekko, baletti Musiikki: viulun soittaminen, pianon soittaminen, nokkahuilun soittaminen Taide: muotokuvien piirtäminen, sarjakuvien piirtäminen, nukketeatteri, näytteleminen Kirjallisuus: kirjojen katselu (2) Keräily: postimerkkien keräily, kivien keräily Muu: taikurikoulu
Sika ja harrastukset	Liikunta: luistelu	Liikunta: uinti, ratsastus Taide: maalaus Kirjallisuus: lukeminen Keräily: pikkuautojen keräily	Liikunta: uinti, ratsastus Taide: maalaus Kirjallisuus: lukeminen Keräily: autojen keräily

4.2 Kirjojen harrastuksista ilmeneviä seikkoja

Kolmatta tutkimuskysymystä varten analysoimme, mitä seikkoja päähenkilöiden harrastuksista ilmenee aineistomme perusteella. Harrastusten erilaisia seikkoja ilmeni paljon ja niiden perusteella muodostimme erilaisia teemoja. Tutkimuksemme kannalta harrastusten merkittävimmät teemat olivat harrastuksen luonne, ympäristö, kustannukset, seurallisuus ja motivaatio.

Harrastuksen luonne pitää sisällään monia seikkoja. Kirjojen harrastukset olivat monipuolisia ja niissä korostui liikunnallisuus, luovuus ja taituruus. Useat harrastukset olivat jollain tapaa kehittävää toimintaa. Esimerkiksi liikuntaharrastukset kehittävät fyysistä toimintakykyä ja lukeminen kehittää muun

muassa yleissivistystä ja sanavarastoa. Hilma ja hyvä harrastus -kirjassa (Parvela, 2005) Hilma etsii itselleen harrastusta ja toteaa, että harrastuksen tulee olla itseään kehittävä. Yksi seikka, joka harrastuksien luonteesta ilmeni etenkin Herra Hakkarainen harrastaa -kirjassa (Kunnas, 2014) oli huumori. Kirjoissa leikiteltiin harrastuksilla ja niiden nimillä, lisäksi useissa harrastuksissa korostui hauskanpito.

Harrastuksia toteutettiin useissa erilaisissa ympäristöissä, jotka voidaan jakaa sisä- ja ulkotiloihin. Koti oli yksi toistuva harrastuksen ympäristö esimerkiksi lukemiselle ja piirtämiselle, mutta suurin osa harrastuksista tapahtui joko ulkona tai muissa sisätiloissa. Ulkona yleisiä ympäristöjä olivat kodin piha, luonto, kaupunki ja erilaiset kentät. Sisätiloissa harrastettiin esimerkiksi erilaisissa halleissa kuten jäähallissa tai uimahallissa. Useimmissa kirjoissa harrastuksen ympäristö tuli ilmi, mutta osassa kuvista ympäristö oli jätetty avoimeksi. Esimerkiksi Sika ja harrastukset -kirjassa (Vuori, 2005) lähes kaikki kuvat oli esitetty täysin ilman taustaa. Myöskään Herra Hakkarainen harrastaa -kirjassa (Kunnas, 2014) harrastuksen ympäristö ei aina selvinnyt.

Harrastuksen kustannukset -teema ilmeni ainoastaan yhdessä aineistomme kirjassa. Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa -kirjassa (Kangas & Aalto, 2018) Helmeri kokeilee jääkiekkoa ja vaihtoaitiossa hänen isänsä lohduttaa toisen lapsen äitiä, jonka työpaikalla oli käyty yt-neuvottelut. Äiti oli harmissaan siitä, että pojan täytyy lopettaa jääkiekkoharrastus. Kirjassa ei suoraan mainittu kustannuksia, mutta tulkitsimme tarinan perusteella, että kustannukset olisivat syy lopettamiselle. Vaikka tämä oli ainoa esimerkki kustannuksien ilmenemisestä aineistossamme, halusimme kuitenkin nostaa ne esille, sillä todellisuudessa lähes kaikki harrastukset aiheuttavat jonkinlaisia rahallisia kustannuksia. Esimerkiksi harrastuksessa tarvittavat varusteet ja välineet, harrastusmaksut ja matkakulut ovat asioita, joista harrastusten kokonaiskustannukset koostuvat.

Harrastuksen seurallisuus ilmeni vahvasti jokaisessa aineistomme kirjassa. Seurallisuudella tarkoitamme harrastuksen sosiaalista näkökulmaa, eli harrastetaanko sitä yksin vai yhdessä. Joitain harrastuksia kirjojen päähenkilöt harrastivat ainakin jossain vaiheessa täysin yksin. Esimerkiksi Rauhallinen Erkki harrastaa -kirjassa (Nopola & Nopola, 2010) Erkki harrastaa perhosten katselua, jota hän aluksi toteuttaa täysin yksin, mutta myöhemmin hän saa

harrastukseensa seuraa. Seura ei kuitenkaan ole Erkin harrastuksen edellytys. Enemmistöä aineistomme harrastuksista toteutettiin jonkun tai joidenkin kanssa, mutta joitain näistä harrastuksista on mahdollista toteuttaa myös ilman toisen seuraa. Jotkin harrastukset kuitenkin vaativat esimerkiksi vanhemman, opettajan tai ohjaajan apua tai läsnäoloa. Esimerkiksi Hilma ja hyvä harrastus -kirjassa (Parvela, 2005) Hilma käy opettajan pitämällä soittotunneilla, joten harrastus vaatii aikuisen seuraa, jotta sitä voi oppia. Kun on oppinut soittamaan, pystyy sitä myös harrastamaan itsenäisesti. Kirjoissa esiintyi erilaisia kokoonpanoja harrastuksille, kuten joukkue, kaveri tai kaverit sekä perhe. Erityisesti perhe oli edustettuna useissa kirjoissa. Esimerkiksi Pupu Tupuna: Pupalassa harrastetaan -kirjassa (Koskimies, 1991) Tupuna harrastaa sisarusten, vanhempien ja isovanhempien kanssa, kuten myös Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa -kirjassa (Kangas & Aalto, 2018) harrastetaan pääasiassa perheenä.

Viimeinen teema oli harrastuksen motivaatio. Havaitimme monessa kirjassa harrastusten olevan päähenkilöille tärkeitä ja merkityksellisiä. Useissa kirjoissa päähenkilöt etsivät itselleen omaa harrastusta ja tarinasta välittyi harrastuksen löytämisen merkityksellisyys. Harrastuksen etsimiselle oli erilaisia motiiveja. Havaitimme motivaation jakautuvan sekä sisäiseen että ulkoiseen motivaatioon. Sisäisessä motivaatiossa päähenkilöt saattoivat haluta ystäviä, kehittävää toimintaa tai ihan vain mukavaa tekemistä tylsiin hetkiin. Esimerkiksi Miinan ja Manun harrastuksia -kirjassa (Teutori, 1998) sisarukset pitkästyivät katselemaan kirjoja ja lehtiä, joten he alkoivat kehittää itselleen muuta tekemistä. Ulkoisia motivaatioita olivat ystävien tai muiden sivuhenkilöiden harrastaminen ja vanhempien painostus. Esimerkiksi kirjoissa Minttu harrastaa (Harjanne, 2006) ja Herra Hakkarainen harrastaa (Kunnas, 2014) päähenkilöt huomaavat muilla olevan harrastuksia, joten he haluavat tai kokevat tarvetta hankkia itselleenkin sellaisen. Vanhempien aloite ja painostus tulevat esille Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa (Kangas & Aalto, 2018) ja Rauhallinen Erkki harrastaa (Nopola & Nopola, 2010) kirjoissa. Päähenkilöillä oli kirjojen alussa jonkinlaiset harrastukset, mutta vanhemmat eivät kokeneet niitä riittäviksi tai halusivat päähenkilöille liikunnallisen harrastuksen.

5 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa kartoitettiin, mitä harrastuksia suomalaisen lastenkirjallisuuden päähenkilöillä ilmenee sekä millaisia seikkoja harrastuksista ilmenee. Taulukossa 1 (s. 20–21) näkyvät kaikki aineistomme kirjojen kansikuvissa, kuvissa ja tekstissä päähenkilöillä ilmenneet harrastukset kategorioittain. Koimme taulukon itsellemme hyvin hyödylliseksi ja kiinnostavaksi, ja sen avulla pystyi havaitsemaan harrastuksien määrän ja moninaisuuden. Harrastukset ryhmiteltiin seuraaviin kategorioihin: liikunta, musiikki, taide, kädentaidot, kirjallisuus, keräily, luonto ja muu. Harrastuksia ilmeni paljon ja niistä ilmeni erilaisia seikkoja. Tutkimuksessa muodostettiin harrastusten seikoista viisi teemaa, jotka olivat harrastuksen luonne, ympäristö, kustannukset, seurallisuus ja motivaatio.

Tuloksissa korostuivat mielestämme harrastusten monipuolisuus ja lastenkirjallisuudelle ominaiset piirteet, kuten lastenkirjojen mielikuvituksellisuus. Tutkimamme lastenkirjat olivat oivia esimerkkejä mielikuvitusta ruokkivasta lastenkirjallisuudesta sekä kuvien että tekstin osalta. Kirjoissa ilmeni eniten liikuntaharrastuksia, ja monet niistä olivat hyvin perinteisiä ja suosittuja. Usein harrastaminen mielletään liikunnaksi tai muuksi ohjatuksi toiminnaksi, mutta tutkimamme kirjat tarjosivat monia eri esimerkkejä myös muunlaisista harrastuksista. Esimerkiksi lukuharrastus ja erilaiset keräilyharrastukset esiintyivät useissa eri kirjoissa. Koemme, että aineistomme kirjat voivat olla lapsille ja heidän vanhemmilleen hyvä inspiraation lähde, kun he pohtivat lapselle sopivia harrastuksia kirjojen monien erilaisten harrastusten vuoksi.

Lukuharrastus esiintyi muutamissa aineistomme kirjoissa. Minttu harrastaa -kirjassa (Harjanne, 2006) Minttu halusi löytää itselleen harrastuksen, mutta hänen äitinsä huomautti Mintun harrastavan jo lukemista. Mintun mielestä lukeminen ei kuitenkaan ollut kunnollinen tai riittävä harrastus. Tätä mielenkiintoista tulosta tukee myös Heikkilä-Halttunen (2015), jonka mukaan

lastenkirjallisuus ja lukeminen ovat lähes kaikkien saatavilla oleva harrastus, vaikka monikaan ei miellä lukemista harrastukseksi.

Harrastamista usein leimaa mielikuva ohjatusta toiminnasta ja liikunnasta. Tutkimuksessamme havaittiin monia erilaisia seikkoja harrastuksiin ja harrastamiseen liittyen. Harrastaminen on mahdollista useissa eri ympäristöissä, monessa eri seurassa ja vaihtelevista syistä. Olisikin tärkeää rakentaa ja vahvistaa lapsen mielikuvaa siitä, että harrastamista on monenlaista ja kaikenlaiset harrastukset ovat yhtä arvokkaita. Myös Jarasto ja Sinervo (1997) toteavat, että lasten henkilökohtaiset mieltymykset ja tarpeet vaihtelevat lapsesta riippuen, joten olisi tärkeää kuunnella ja arvostaa lasta omana itsenään. Tästä syystä lapsen oman harrastuksen valintaa olisi hyvä tukea.

Tutkimuksemme toteutettiin hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023). Aineistomme kirjat valittiin perustellusti ja analyysi toteutettiin laadukkaasti. Käsittelimme aineistoa ja lähdekirjallisuutta arvostavasti, ja toimimme tutkimuksessamme selkeästi ilmi aineiston kirjojen ja lähdekirjallisuuden tekijät. Tutkimuksessa käytettiin siihen sopivia tutkimusmenetelmiä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tulokset pyrittiin esittämään selkeästi ja riittävän kuvailevasti. Tiedostamme omat lähtökohtamme tutkimuksen tekemiseen, mutta pyrimme kuitenkin toimimaan mahdollisimman luotettavasti. Lastenkirjoja tutkiessamme ymmärsimme niiden kohdeyleisön, ja tiedostimme katsovamme kirjoja aikuisen silmin.

Tutkimusta tehdessämme havaitsimme joitakin jatkotutkimusideoita. Ensimmäinen niistä tuli mieleemme lastenkirjallisuutta tutkiessamme, ja se liittyy harrastusten sukupuolittuneisuuteen lastenkirjoissa. Havaitsimme stereotyyppioita joissain aineistomme kirjoissa harrastajan sukupuoleen liittyen. Aihe on laaja ja siitä olisi varmasti paljon tutkittavaa. Harrastuksen aloittaminen on toinen mielenkiintoinen aihe, jota voisi tutkia etenkin varhaiskasvatusikäisten lasten suhteen: mistä harrastuksen löytää, mikä siihen innostaa ja mikä motivoi jatkamaan. Lisäksi pohdimme sitä, miten harrastuskirjallisuutta voitaisiin käyttää erilaisissa kasvatustilanteissa ja -yhteisöissä innoittajana esimerkiksi harrastamisen aloittamiseen. Harrastuskirjallisuuden hyödyntäminen voisi olla aiheena hyvä jatkumo tutkimuksellemme.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli hankkia tietoa harrastusten esiintymisestä lastenkirjallisuudessa sekä syventää ymmärrystä aiheeseen liittyen ja tarkoitus oli kartoittaa harrastuksia sekä niistä ilmeneviä seikkoja lastenkirjallisuudessa. Tutkimuksemme perusteella voimme todeta suomalaisen lastenkirjallisuuden harrastuksien kirjon olevan laaja ja monipuolinen. Näemme harrastusaiheisen lastenkirjallisuuden potentiaalin erilaisissa yhteyksissä, ja toivommeakin sitä hyödynnettävän sekä lasten lukemaan että harrastamaan innostamisessa.

LÄHTEET

- Barnett, L. A. (2006). Accounting for Leisure Preferences from Within: The Relative Contributions of Gender, Race or Ethnicity, Personality, Affective Style, and Motivational Orientation. *Journal of Leisure Research*, 38(4), 445–474. <https://doi.org/10.1080/00222216.2006.11950087>
- Bruyn, E. H. & Cillessen, A. H. (2008). Leisure activity preferences and perceived popularity in early adolescence. *Journal of Leisure Research*, 40(3), 442.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Halme, N., Hedman, L., Ikonen, R. & Rajala, R. (2018). *Lasten ja nuorten hyvinvointi 2017 – Kouluterveyskyselyn tuloksia*. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-115-7>
- Heikkilä-Halttunen, P. (2015). *Lue lapselle! – Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen*. Lastenkirjainstituutin julkaisuja 33. Atena Kustannus Oy.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. (1997). *Alle kouluikäisen lapsen maailma – Elämää varten*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. (1999). Näkökulma pienen koululaisen maailmaa. Teoksessa P. Lehtovaara-Limnell (toim.), *Kuka on mun kaa?* (s. 18–22) Lasten Keskus.
- Juhila, K. (ei pvm.). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Luettu 21.12.2023.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa V. Raine (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5. painos). (s. 73–87) PS-kustannus.

- Laukka, M. (2001). Sotketut peikonkasvot – Kuvakirjat ja kirjojen kuvat. Teoksessa T. Korolainen (toim.), *Kirjaseikkailu – Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. (s. 63–76) Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Marjaluoma, M. (2000). Lastenkuvakirjoja... kenelle ja miksi? Teoksessa K. Rättyä & R. Raussi (toim.), (2001), *Tutkiva katse kuvakirjaan*. (s. 19–26) Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin julkaisuja nro 23. BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Metsämuuronen, J. (1995). *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen – Sitoutuminen, motivaatio ja coping – Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 146.
- Mustola, M. (2014). Johdanto – Lastenkirjallisuus käsitteenä ja lajina. Teoksessa M. Mustola (toim.), *Lastenkirja. Nyt*. (s. 7–24) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 245. Hansaprint Oy.
- Mäkelä, M.-L. (2001). Kirjavinkkareilta klassikoita – Lukuharrastus viriää yhteistyössä. Teoksessa T. Korolainen (toim.), *Kirjaseikkailu – Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. (s. 23–38) Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Nieminen, M. (2022). Kuvakirjaa tutkimassa. Teoksessa K. Laaksonen (toim.), *Johdatus lastenkirjallisuuden tutkimukseen*. (s. 27–39) Lastenkirjainstituutti.
- Opetushallitus. (2021). *Kansallinen lukutaitostrategia 2030*. Julkaisuja; Opetushallitus, Lukuliike, 2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kansallinen_lukutaitostrategia_2030_0.pdf
- Opetushallitus. (2023). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. Määräykset ja ohjeet 2022:2a.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). *Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-465-8>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (ei pvm.). *PISA-tutkimus ja tulokset 2022*. <https://okm.fi/pisa-2022>. Luettu 14.12.2023

- Shore, S. & Mäntynen, A. (2006). Johdanto. Teoksessa A. Mäntynen, S. Shore & A. Solin (toim.), *Genre – tekstilaji*. (s. 9–41) Hakapaino Oy.
- Tormulainen, A. (2021). Mitä tarkoittaa harrastus. Teoksessa A. Tormulainen (toim.), *Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisolan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. (1. painos). https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Luettu 16.2.2024.
- Vuori, J. (ei pvm.) Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. Luettu 21.12.2023.

LIITTEET

Liite 1: Aineisto

Harjanne, M. (2006). *Minttu harrastaa* (2. painos). Otavan Kirjapaino Oy.

Kangas, T. & Aalto, A. (2018). *Helmeri Hessunpoika löytää lajinsa*.

Merkityskirjat Oy.

Koskimies, P. (1991). *Pupu Tupuna: Pupuudessa harrastetaan*. Sanomaprint Kirjat.

Kunnas, M. (2014). *Herra Hakkarainen harrastaa*. Otava.

Nopola, T., Nopola, S. & Majaluoma, M. (kuvitus). (2010). *Rauhallinen Erkki harrastaa*. Tammi.

Parvela, T. & Louhi, K. (kuvitus). (2005). *Hilma ja hyvä harrastus*. Wsoy.

Teutori. (1998). *Miinan ja Manun harrastuksia* (16. painos). Satukustannus Oy.

Vuori, J. (2005). *Sika ja harrastukset*. Otava.